

PŘIROZENÉ A POZITIVNÍ PRÁVO (Martin Škop)

Přirozené a pozitivní právo

- způsoby odpovědi na základní otázku „Co je právo“
 - nutnost náležit správná pravidla jednání
 - je nutné jednoznačná stanovit, čím se adresati mají řídit
 - problém spravedlnosti - problém obsahu
 - postupné střídání rozdílu mezi přirozeným a pozitivním právem
 - pojmy přirozeného a pozitivního práva napomáhají při obhajobě právních kroků a nástrojů

Pozitivní právo

- obyvateľská charakteristika ako vylepšenie vlastnej ľudskej skutočnosti
 - právo, ktoré je vytvorené ľudmi, a ktoré je tvorené právnymi pravidlami, jehož využívanie a kontrola je neodmysliteľne spojené s statom
 - často spojované s pojmom **platnosť**
 - systém pravidel, jakačto projekívajú ľudske vôle, ktoré púsobí všetky osoby, aby akým zojskem zaspôsobili ľudom beru ohľad svu vili z čomier, ktorý je spojen s určitým existujúcim súčinom
 - právo je vlastnosťou ľudu, ktoré je vytvorené ľudmi a je pre ňom vytvorené hnutie pri spojení s republikánskimi následkami
 - ods postihnutie - výplň vlastnému stručne
 - právo je len jedno - „pozitívne právo“ je pleonasmus (Vladimír Kubas)

Positívni príkazy – znaky pozitívneho príkazu



František Weyr:

- je výslovně stanovené;
- pochází od empirického normativce;
- písce na společnost (faktita);
- je změnitelné (existují výjimky);
- je umyslně stanovené



Název: F. František Weyr; Autor: Česká TV; Zdroj: M. a E. Š. 86.

Positivní právo **neexistuje bez poznání** - musíme poznat, tedy odhalit znaky, které právo bezpodmínečně

Přirozené práv

- je na počítaném výsledku pravé
 - nejdříve se o posluchače [preklaď] prává počítaná
 - vyslouží nezávazné na posluchače subjektu - má absolútne charakter
 - zdroj prírodeného práva: *o Weisberg:*
 - vytvořeno bežným normativom
 - vytvorené v súčasnosti rezumu
 - správce súdnej moci
 - výhľad je samotného podstavu (tedy byťostí byva zhotovenie hľadá v možnosti z spravedlivosti)
 - môže byť opravdeného dôrazom na objektívnu hodnotu usilovaním o náhradu dobra ve spoločnosti
 - môže posluchača vysloviť k tomu, aby mu poskytol právo (takže - posluchač je v súčasnosti ideálnym plánom práva, kedy je podstatou právnej ríšy, resumy až takmer mely byť - všechno slávne k odovzdávaniu prostredníctvom právilej).

Přirozené právo - znak

Marcus Tullius

- vlastní věm lidem a není omezeno na konkrétní místo;
 - v souladu s oprávněným rozumem a není nutné je vysložit (interpretovat), aby jej bylo možné použít;
 - pevně zasazené do přírody;
 - neměnit v prostoru a čase;
 - základní, tj. nemůže být něčím nahrazeno ani odstraněno.

Příručné právo je právem existujícím mezi národy nebo státy. Jde o soubor určitých právnických hodnotových principů nebo obecných právních pojmů, které jsou v souvislosti s hodnotovým významem (principy) nebo s právními posláními (zájmy) určitých národnostních vývojových jednotek – neboť vznikly podstatnou zásadou – shodou [príručné právo v uzavřitěmém smyslu]. Toto právo je chápáno jako neměrné – nekritizovatelné. Představuje správnost a správnostm vztahu se však užívá klasická neměrnost, neboť proměny v politickém životě mohou vést k tomu, že všechny ustanovení mohou vznít v právu spárováním – protivinou. V dnešní věci je podle názoru Nejdůležitějšího světového soudu právna oplávalnost inaktivních díloch v souladu s přírodeposměm chápánem pomocí osobního nezávislosti k práci (rozsudek dne 28.4.2004 č.j. 3 Ads

Dopoledne soud nechal zdejší zájemným vyprávěním po pravé straně znít záchrannou žádost, že žadatel nejprve správněm odborem podle § 3 odst. 1 až 3 zákona o minosoudních rehabilitacích ve vztahu k idealní polovině nemocnosti, ještě před vydáním vlastního byla J. Č., protože nesplňuje žádost z interiéru opisovného osudu uvedený v technickém ustanovení. Zákon v tomto ustanovení vymezuje okruh správných osudů naprostě jednoduše a nelze jej objektivně a možně rozšířit toho ohrušení na jiné osoby s odkazem na „priznáno právo“. Dovolovaný dovolenec, který smířoval proti závalu obyvatelstva soudu o nedostatečnost výsledku legálního řízení, k idealní polovině potomků původce hlasoval J. Č. ve právu státu pro svého (minulej) Nejdůležitějšího soudu za řízení 30. 4. 2008, sp. za. 28 Cdo 57/2005.

Iusnaturalismus & iuspositivismus

- jedná se o obvyklé (deální) přístupy k právě
 - právní positivismus (iuspositivismus)
 - právní naturalismus (iusnaturalismus)
 - přirozenou právě nelze stotolovat s přirozenoprávou / doleřitivou a právni positiivismem
 - Ota Weinberger: přirozenoprávní nauky uznávají existenci praktického poznání, zatímco právni positiivismus možnost praktického poznání popírá, že objektivně platné hodnoty nelze určit ryze kognitivně.
 - iusnaturalismus pak hledá dál metody objektivního poznání / správného práva

Lex lata a lex ferenda

- když z některého pojmů vyjadřuje odchylky přístup k právu z pohledu metodologie
 - **Lex lata** - byla spojována s existujícím právem (platným v době vydání)
 - **Lex ferenda** - byla spojována s neexistujícím právem (právem, které není platné)
 - Efektivita práva a prostředek k jejímu dosazení spadá do óvah de lege ferenda.
 - Právní pozitivismus; právní rád je poznávat pouze z
hlediska legis latas
 - **Iusnaturalismus**; rozlišení mezi lex lata a lex ferenda
není podstatné a oba spívají v jednu



PŘIROZENÉ A POZITIVNÍ PRÁVO (Martin Škop)



Přirozené a pozitivní právo

- způsoby odpovídají na základní otázku „Co je právo“
- nutnost naložit správná pravidla jednání
- je nutné jednoznačně stanovit, čím se adresat mají řídit
- problém spravedlosti - problém obsahu
- postupně stárlí rozdílu mezi přirozeným a pozitivním právem
- pojmy přirozeného a pozitivního práva napomáhají při obhajobě právních kroků a nástrojů

Pozitivní právo

- obvykle charakterizováno jako **cyklistická volna lidské aktivity**
 - právo, které je vytvořeno lidmi, a které je tvoreno systémem pravidel, jehož vymyslování a kontrole jsou neodmyslitelně spojeny se statem
 - dle Weingberga: **pojem práva**
 - systém pravidel, jásťovo projekce lidské vůle, který poskytuje na své odstavy, aby uvolnil způsobem jednání bez ohledu na svou vlastnost, který je spojen s určitou existující uzavřenou normativitou, a který se projeví v určité formě a slouží k tomu, aby spravedlivě řešil konflikty mezi jednoty
 - klasifikace práva
 - právo je jen jedno - „pozitivní právo“ je pleonasmus
- (Vladimir Kubus)

Pozitivní právo - znaky pozitivního práva

- Prantlák Wörter:**
- je výsledkem stvárnění
 - pochází od empirické normotvůrce
 - plodiny na společnosti (faktika)
 - je zřízenitelné (existuje výjimky)
 - je umyšleně stanovené
- Hugo F. Körner práva, Brno: Ottov, 1936, s. 65-86.

Pozitivní právo **existuje bez poznání** - musíme jej poznat, tedy odhalit znaky, které právo bezpoznání nemá.

Přirozené právo

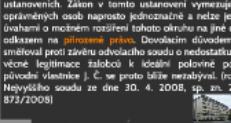
- je na pozitivním právu **nezávislé**
- např. právo o pohostinství (právo pohostinství)
- existuje nezávisle na pozitivním rámcu - **je autonóm**
- **charakter:**
 - výsloje přirozeného práva (O. Weinberger):
 - výsloje o vlastnictví normotvůrce
 - vzdáleně z lidského rozumu
 - sjetotné intuicie
 - výchází ze samotné podstaty lidské bytosť
 - byla ztotožňována s morálou a spravedlností
 - měla být využívána k vytvoření objektivní hodnoty a usoudění o morální dobrině ve spravedlnosti
 - může poskytovat **coever** pravidel pozitivního práva (Taxis)
- Přirozené právo je využíván ideálně platného práva, jaké by podle potažského případu, rozumu a morality mělo být - většinou sloužit k odstraňení protispravedlných provázek.

Přirozené právo - znaky

- Marcus Tullius Cicer:**
- vlastní vězem lidem a není omezeno na konkrétní místo;
 - v souladu s oprávněním rozumem a není nutné je výkládat (interpretovat), aby jej bylo možné použít;
 - pevně zasazené do přírody;
 - nemění v prostoru a čase;
 - zakládá, tj. nemůže být nijak nahrazeno ani odstraněno.
- S. T. Cicer, De Inventione, Tractatus de Legi Utric. In: Philological Works, Oxford: Clarendon Press, 1910, s. 102.

Přirozené právo je právem existujícím nezávisle na státu. Je to soubor určitých právních hodnotových principů nebo oboecných postulátů, které jsou vlastní vězem lidem a není nutné je interpretovat (překládat). Toto právo je chápáno jako normy, které nejsou vlastní vězem lidem, ale vyskytují se v případu práva, v jehož okolí náleží k vlastnímu rámu, rámec, rámcový kontext. V závědě demokratických měst přeznačuje právo výraz i v právu samém - pozitivismem. V dané včetně je požadováno, aby právo nebylo vlastní vězem lidem, ale vyskytují se v jeho okolí. Nejvýznamnější právnické soudu počínaje příslušnými městskými soudy až po Nejvyšší soud v České republice, rámec, rámcový kontext je vlastní vězem lidem a není nutné je interpretovat (překládat). (nezávazné) rozhodnutí ze dne 21. května 2012 (č. 120/2012 Súd. Nej. 2012).

Dovolací soud měl ihned základně vyznáným po právni záležitosti vydání soudního rozsudku, t. j. záležitosti nejčastěji upravované soudkem podle § 3 odst. 1 zákona o minimálních rehabilitacích ve vztahu k idealně pokovení nemovitostí, jejichž původní vlastník byla J. Č., protože nesplnil žádce z interiéru oprávněné osoby uvedené v tétočit ustanoveních. Zájem v tomto ustanovení vymezuje okruh oprávněných osob naprostě jednoznačná a netzse je obecně vydávána soudním rozhodnutím, a to i v jiné oblasti s odnášením na **přirozené právo**. Dovolací soud, který směrou proti zájmu dovolacího soudu o nedostatků aktivní vědomosti záležitk v idealně pokovení nemovitostí původní vlastník J. Č. se proto bází nezávazkem (nezávazek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2008, sp. zn. 28 Cdo 873/2008).



V tomto souvisejícím soudním rozhodnutí je významné, že většina moderních teorií empirického domluveného práva vede k výkladu věci v kontextu, ve věci nebo výsledku (jí) práva. Právo je v tomto kontextu vlastní vězem lidem a není nutné je interpretovat (překládat). Toto právo je chápáno jako normy, které nejsou vlastní vězem lidem, ale vyskytují se v jeho okolí. Nejvýznamnější právnické soudu počínaje příslušnými městskými soudy až po Nejvyšší soud v České republice, rámec, rámcový kontext je vlastní vězem lidem a není nutné je interpretovat (překládat). (nezávazné) rozhodnutí ze dne 21. května 2012 (č. 120/2012 Súd. Nej. 2012).

See further: M. Škop, "Přirozené právo a jeho význam v současné právní teorii," v: *Právní filosofie*, 2008, 2, 103-120.

Iusnaturalismus a iuspositivismus

- jedná se o obecné **iurisdictio** přístup k právu
- právní positivismus (iuspositivismus)
- iusnaturalismus (iusnaturalismus)
- přirozené právo nelze stoloučkovat s přirozenoprávní doktrínou a právo pozitivismus s právinm positivismem
- Ota Weinberger: přirozenoprávní nauky uznávají existenci praktického poznání, zatímco právní positivismus možnost praktického poznání popří a tvrdí, že objektivní platnost hodnoty netřeží různe kognitivní metody
- iusnaturalismus pak hledá další metody objektivního poznání „právního“ práva

Lex lata a lex ferenda

- každý z těchto pojmu vyjadruje odlišný přístup k právu a pohled na metodologii
- **Lex lata** - byla spojujována s existujícím právem
- **Lex ferenda** - byla spojujována s neexistujícím právem (právem, které není platné)
- Efektivita práva a prostředek k jejímu dosažení spadá do oblasti de lege ferenda.
- Právní positivismus: právní rád je požadován pouze z hlediska legis latae
- Iusnaturalismus: rozlišení mezi lex lata a lex ferenda není podstatné a oba splývají v jednom



Racionální základy přirozeného práva - Hugo Grotius

- postulátu přirozeného práva (jejich racionalní postava, podle které je přirozené právo vlastně vlastně existuje, to není vlastně na bázi existencie).

- přirozené právo může být vlastně jen pokyn rebus sic stantibus, jak bychom se měli chovat v určitých situacích, když v určitých situacích můžeme mít určitou hodnotu, když v jiných situacích můžeme mít jinou hodnotu.

Hugo Grotius, De Jure Belli ac Pacis, 1625, s. 100.

Lex iniusta non est lex

- akutní lex, nelex
- přirozené právo může souhlasit s tím, jakou kvalitou mají práva, které chápeme jako práva a která regulují všechny vztahy
- klasifikace práva: práva, které jsou vlastně mimořádně (moralnost, spravedlnost ap.) než formální kriteria a poměrně jí v sejkalým idealismem

Lucius Iavolenus Priscus

*Omnis definitio in iure civili periculosa est:
parum est enim, ut non subverti posset. (Dig.
50, 17, 202)*

Každá definice v civilním právu je nebezpečná,
protože jen málokdy ji nelze vyvrátit.

SKŘEJPEK, Michal. Pravidla, rčení, zásady a definice římského práva. Právní
rozhledy. 1999, č. 7, s. 363 – 368.

Kreon

Však ty mi zkrátka, bez průtahu odpověz, zda znala jsi můj zákaz, toho nečinit?

Antigona

Já znala jsem jej; a jak ne? Bylť vůbec znám.

Kreon

A ty's se osmělila nedbat příkazu?

Antigona

Vždyť nebyl Zeus to, jenž ten příkaz ohlásil, ni Dike, společnice bohů podzemských, těch člověčenstvu neurčila zákonů. A též jsem nemyslila, že má takovou tvůj příkaz moc, by nepsané a nezvratné kýs smrtelník směl bohů rušit zákony. Vždyť nejen dnes neb včera, ale po věky ty žijí, a kdo dal je, nikdo neví z nás.

A pro ně, vůle nikoho se nelekši, jsem nechtěla být potrestána od bohů. Že zemru, to jsem věděla, a jak by ne? I kdybys ty to nebyl hlásal. Zemru-li však před časem, to za zisk já si pokládám. Nebo kdo v tak hojných život tráví v útrapách, jak já, jak ten by zemra zisku nedošel?

Však tobě-li se čin můj zdá být zpozdilým, tu zpozdilec as vytýká mi zpozdilost.

Náčelník sboru

Jest zřejmo, drsnou dcerou otce drsného že jest ta děva; ustoupit zlu neumí.

Leopold Pospíšil (antropologický pohled):

mezopotamská konceptualizace přirozeného práva (cca 1800 let př. Kr.) - právo bylo považováno za abstraktní, univerzálně aplikovatelný boží příkaz vůči všemu lidstvu. Bůh vydal příkazy jak člověku (přirozené právo), tak i přírodě (zákony přírody), přírodní zákony a přirozené právo byly považovány za příbuzné, majíce stejný původ.

Právní stát

- Stát nemůže jednat jinak, než jak mu výslovně ukládají právní normy.
 - Ústava České republiky (čl. 2 odst. 3): „Státní moc slouží všem občanům a lze ji uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.“
- "Výkon veřejné moci, či práva, musí být uskutečován na základě předem daných pravidel, která jsou dostatečně obecná a jasná, a která stanovují práva, povinnosti, pravomoci a výjimky." (MacCormick, Neil. The Ethics of Legalism. *Ratio Juris*, 1989, roč. 2, č. 2, s. 184)

Právo a hodnoty

- Nelze určit konkrétní právo, aniž bychom pochopili hodnoty právního státu a znali hodnoty, s nimiž se právo pojí. (Waldron, Jeremy. The Concept and the Rule of Law, Georgia Law Review, roč. 43, č. 1, 2008, s. 10)
- Pokud by stát jednal jakýmkoli (libovolným) způsobem, pak by jednal pouze prostřednictvím násilí, či prosté síly vydávané za právo.

Přirozené a pozitivní právo

- způsoby odpovědi na základní otázku „Co je právo?“
 - nutnost nalézt správná pravidla jednání
 - je nutné jednoznačně stanovit, čím se adresáti mají řídit
 - problém **spravedlnosti** - problém obsahu
- postupné **stírání rozdílu** mezi přirozeným a pozitivním právem
- pojmy přirozeného a pozitivního práva napomáhají při **obhajobě** právních kroků a nástrojů

Pozitivní právo

- obvykle charakterizováno jako **výsledek volní lidské aktivity**
- právo, které je vytvořeno lidmi, a které je tvořeno systémem pravidel, jehož vynucování a kontrola jsou neodmyslitelně spojeny se státem
- často spojováno s pojmem **platnosti**
- *systém pravidel, jakožto projevů lidské vůle, který působí na své adresáty, aby určitým způsobem jednali bez ohledu na svou vůli či záměry, který je spojen s určitým existujícím uznaným normotvůrcem, a které se projevuje v určité formě a jeho neuposlechnutí je spojeno s nepříznivými následky*
- *ius positivum* – právo výslovně stanovené
- právo je jen jedno – „pozitivní právo“ je pleonasmus (Vladimír Kubeš)

Pozitivní právo – znaky pozitivního práva

František Weyr:

- je výslovně stanovené;
- pochází od empirického normotvůrce;
- působí na společnost (fakticita);
- je změnitelné (existují výjimky);
- je úmyslně stanovené



Weyr, F. Teorie práva. Brno: Orbis, 1936, s. 85–86.

Pozitivní právo **neexistuje bez poznání** - musíme jej poznat, tedy odhalit znaky, které právo bezpodmínečně nese.

Přirozené právo

- je na pozitivním právu **nezávislé**
- nejedná se o protimluv (protiklad) práva pozitivního
- existuje nezávisle na poznávajícím subjektu – má **absolutní charakter**
- zdroje přirozeného práva (O. Weinberger):
 - vytvořeno božským normotvůrcem
 - odvoditelné z lidského rozumu
 - zjistitelné intuitivně
 - vychází ze samotné podstaty lidské bytosti
- bývá ztotožňováno s morálkou či spravedlností
- může být ospravedlněno důrazem na objektivní **hodnoty** a usilováním o nárůst dobra ve společnosti
- může posloužit jako **vzor** pravidel pozitivního práva (Taxis)
- Přirozené právo je výrazem ideálně platného práva, jaké by podle požadavků přírody, rozumu či morálky mělo být – většinou slouží k odůvodnění pozitivněprávních pravidel.

FUNKCE PŘIROZENOPRÁVNÍCH AXIOMŮ (WEINBERGER)

- Důvody k ospravedlnění přirozeného práva
- Ochranný filtr proti evidentně nespravedlivému právu
- Pomocný prostředek k vyplňování mezír v právu

FUNKCE PŘIROZENOPRÁVNÍCH AXIOMŮ (WEINBERGER)

- Důvody k ospravedlnění přirozeného práva
- Ochranný filtr proti evidentně nespravedlivému právu
- Pomocný prostředek k vyplňování mezer v právu

Pohané nemají Zákon, ale když sami přirozeně dělají, co Zákon žádá, pak jsou Zákonem sami sobě. Nemají sice Zákon, ale prokazují působení Zákona zapsaného v jejich srdečích.

Sv. Pavel: Římanům 2:14-15

Přirozené právo je to, co naučila příroda všechny živé tvory, neboť toto právo není vlastní pouze lidem, ale je společné všem tvorům, kteří žijí na zemi, obývají moře, i ptákům.

Domitius Ulpianus

Digesta, neboli, Pandekty: svazek I, kniha I-XV, vybrané části = Digesta, seu, Pandectae : tomus I, liber I-XV, fragmenta selecta. Přeložil Peter BLAHO, Jarmila BARTOŠÍKOVÁ, Michal SKŘEJPEK, Jakub ŽYTEK. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2015, s. 125.

Přirozené právo – znaky

Marcus Tullius Cicero:

- vlastní všem lidem a není omezeno na konkrétní místo;
- v souladu s opravdovým rozumem a není nutné jej vykládat (interpretovat), aby jej bylo možné použít;
- pevně zasazeno do přírody;
- neměnné v prostoru a čase;
- základní, tj. nemůže být ničím nahrazeno ani odstraněno.

Ibbetson, David. Natural Law in Early Modern Legal Thought. In Pihlajamäki, Heikki, Dubber, Markus D., Godfrey Mark (eds). *The Oxford Handbook of European Legal History*. Oxford: Oxford University Press, 2018, s. 567.

Racionální základy přirozeného práva – Hugo Grotius

- podstatou přirozeného práva jeho racionální povaha, podle které je přirozené právo natolik samozřejmé, že není vázáno na boží existenci.
- přirozené právo můžeme vnímat jako pokyny nebo návody, jak bychom se měli chovat, či jaká rozhodnutí, příkazy nebo činy jsou považovány za správné.

Pravidla přirozeného práva

- nebrat to, co patří jiným osobám;
- máme-li v držení věc někoho jiného, vrátit ji, včetně jakéhokoli přínosu, který jsme z toho získali;
- plnit sliby a napravit škody, jejichž vznik jsme zavinili;
- uznat určité věci, které si zaslouží trest.

Grotius, Hugo. Rights of War and Peace. Cambridge: John Parker, 1853, s. xxv.

Lex iniusta non est lex

- *dura lex, sed lex*
- Přirozené právo může souviset s tím, jakou kvalitu mají mít pravidla, která chápeme jako právní, a která regulují výkon veřejné moci.
- Můžeme na právní normu klást i další nároky (morálnost, spravedlnost atp.) než formální kritéria a poměřovat ji s nějakým ideálem?

Přirozené právo je právem existujícím nezávisle na státu. Jde o soubor určitých právních hodnotových principů nebo obecných právních norem se silným hodnotovým významem (přirozené právo v objektivním smyslu) nebo na základě určitých axiologických východisek zdůvodňované požadavky žádoucího chování (přirozené právo v subjektivním smyslu). Toto právo je chápáno jako neměnné - nehistorické. Představy o spravedlivém a správném obsahu práva se však ukázaly nikoliv neměnné, nýbrž proměnlivé v proudu času. V zavedených demokraciích našlo přirozené právo výraz i v právu psaném - pozitivním. V dané věci je podle názoru Nejvyššího správního soudu právní úprava přiznávání invalidních důchodů v souladu s přirozenoprávním chápáním pomoci osobám nezpůsobilým k práci. (rozsudek ze dne 28.4.2004 č.j. 3 Ads 27/2003 - 125)

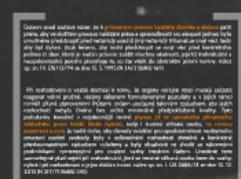


Dovolací soud neshledal zásadně významným po právní stránce závěr odvolacího soudu, že žalobci nejsou oprávněnými osobami podle § 3 odst. 1 a 2 zákona o mimosoudních rehabilitacích ve vztahu k ideální polovině nemovitosti, jejichž původní vlastnicí byla J. Č., protože nesplňují žádné z kriterií oprávněné osoby uvedené v těchto ustanoveních. Zákon v tomto ustanovení vymezuje okruh oprávněných osob naprosto jednoznačně a nelze jej obejít úvahami o možném rozšíření tohoto okruhu na jiné osoby s odkazem na **přirozené právo**. Dovolacím důvodem, který směřoval proti závěru odvolacího soudu o nedostatku aktivní věcné legitimace žalobců k ideální polovině pozemků původní vlastnice J. Č. se proto blíže nezabýval. (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2008, sp. zn. 28 Cdo 873/2008)



V této souvislosti považuje Ústavní soud za případné připomenout, že většina moderních ústav evropských demokratických států **vychází více méně z přirozenoprávní teorie**, a uznávají proto, že stát není oprávněn již přiznaná práva jednostranně odejmout (srov. též bod 115). Zde Ústavní soud pouze doplňuje, že stát ani není poskytovatelem (dárcem) práv přirozenoprávního původu, který by snad tato práva „přiznával“, ta má každý jednotlivec bez ohledu na akt státu, jenž se může pouze přihlásit k jejich dodržování a garanci; tím však získává nejdůležitější kvalitu demokratického právního a ústavního státu, jenž se sklání před hodnotami, které jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné. [nález sp. zn. Pl. ÚS 19/08 ze dne 26. 11. 2008 (N 201/51 SbNU 445; 446/2008 Sb.)]

Bez jasnosti a určitosti pravidel nejsou naplněny základní charakteristiky práva, a tak nejsou ani uspokojeny požadavky formálního právního státu. Každá právní úprava proto musí vyjadřovat respekt k obecným zásadám právním (principům), jako je důvěra v právo, právní jistota a předvídatelnost právních aktů, které strukturují právní řád demokratického právního státu, resp. jsou z něj odvoditelné. Na právní normy je nutno klást také požadavky obsahové, neboť v materiálním právním státě založeném na myšlence spravedlnosti představují základní práva korektiv, jak obsahu právních norem, tak i jejich interpretace a aplikace. Proto je úkolem soudce v podmírkách materiálního právního státu nalézt řešení, které by zajišťovalo maximální realizaci základních práv účastníků sporu, a není-li to možné rozhodnout v souladu s obecnou ideou spravedlnosti, resp. dle obecného přirozenoprávního principu. [nález sp. zn. II. ÚS 2048/09 ze dne 2. 11. 2009 (N 232/55 SbNU 181)]



Ústavní soud zastává názor, že k přirozeným právům každého člověka a občana patří právo, aby ve složitém procesu nalézání práva a spravedlnosti mu alespoň jednou bylo umožněno předstoupit před nezávislý soud či jiný nezávislý tribunál se svou věcí, tedy aby byl slyšen. Jinak řečeno, aby mohl předstoupit se svou věcí před konkrétního jedince či sboru, který je nadán právem zvážit všechny okolnosti, jejichž individuální a neopakovatelná povaha přesahuje to, co lze vtělit do abstraktní právní normy. nález sp. zn. IV. ÚS 113/94 ze dne 15. 5. 1995 (N 24/3 SbNU 169)

Při rozhodování o vazbě dochází k tomu, že orgány veřejné moci musejí začasté reagovat velmi pružně, vázány zákonem formulovanými postuláty a v jejich rámci rovněž přísně stanovenými lhůtami, ovšem současně takovým způsobem, aby jejich rozhodnutí nebyla činěna bez určité minimálně předpokládané kvality. Tyto požadavky konečně v nejobecnější rovině plynou již ze samotného přirozeného základního práva každé lidské bytosti, tedy i trestně stíhané osoby, na rovnou pozornost a úctu. Je tudíž třeba, aby důvody svědčící pro opodstatněnost nezbytného omezení osobní svobody byly v odůvodnění rozhodnutí zřetelně a konkrétně přezkoumatelným způsobem vyloženy a byly obsahově ve shodě se zákonnými podmínkami vymezenými pro uvalení vazby trestním řádem. Uvedené teze samozřejmě platí nejen při rozhodování, jímž se trestně stíhaná osoba bere do vazby, nýbrž i při rozhodování o jejím dalším trvání. nález sp. zn. I. ÚS 2665/13 ze dne 12. 12. 2013 (N 217/71 SbNU 545)

„Právní řád spočívá na řádu mravním. Zákonodárce, poukázav v § 7 obč. zák. na »přirozené právo«, jímž zřejmě myslí příkazy obecného lidského svědomí, praktické morálky, jak je sociální spolužití lidí od věků vyvinulo, takže se zdají vrozeny, pročež místo nich mluvíme přímo o právním citu, poukázav tedy na toto »přirozené právo« jako na pramen práva pozitivního, na zdroj, z kterého čerpati dlužno, když jeho pozitivní normy úplně selhávají, ustavil tím zároveň svrchnované vykládací pravidlo pro případy, kdy jeho pozitivní normy zůstavují pochyby: i pochybný případ rozhodnouti dlužno tak, aby to odpovídalo obecnému lidskému cítění, z něhož on sám své normy čerpal. Druhdy i to může sice býti obojaké a pochybné, ale právo aspoň nesmí urážeti nikdy nepochybný a nepopiratelný, obecně uznaný příkaz praktické morálky.“ (Rozhodnutí Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 9. 5. 1922, sp. zn. Rv I 966/21)

Přirozené právo v představě zákonodárce

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

§ 3 odst. 1:

Soukromé právo chrání důstojnost a svobodu člověka i jeho přirozené právo brát se o vlastní štěstí a štěstí jeho rodiny nebo lidí jemu blízkých takovým způsobem, jenž nepůsobí bezdůvodně újmu druhým.

§19 odst. 1:

Každý člověk má vrozená, již samotným rozumem a citem poznatelná přirozená práva, a tudíž se považuje za osobu. Zákon stanoví jen meze uplatňování přirozených práv člověka a způsob jejich ochrany.

iusnaturalismus a iuspositivismus

- jedná se o obvyklé (**ideální**) přístupy k právu
 - právní positivismus (**iuspositivismus**)
 - právní naturalismus (**iusnaturalismus**)
- **přirozené právo nelze ztotožňovat s přirozenoprávní doktrínou a právo pozitivní s právním positivismem**
- Ota Weinberger: přirozenoprávní nauky uznávají existenci praktického poznání, zatímco právní positivismus možnost praktického poznání popírá a tvrdí, že objektivně platné hodnoty nelze určit ryze kognitivně.
- iusnaturalismus pak hledá dál metody objektivního poznání „správného“ práva

Lex lata a lex ferenda

- každý z těchto pojmu vyjadřuje odchylný přístup k právu z pohledu metodologie
- **Lex lata** - bývá spojováno s existujícím právem (platným právem)
- **Lex ferenda** - bývá spojováno s neexistujícím právem (právem, které není platné)
- Efektivita práva a prostředek k jejímu dosažení spadá do úvah de lege ferenda.
- Právní pozitivismus: právní řád je poznatelný pouze z hlediska legis latae
- Iusnaturalismus: rozlišení mezi lex lata a lex ferenda není podstatné a oba splývají v jedno